

ZE ŚWIATA
DAWNYCH
BARBARZYŃCÓW

UNIwersytet IM. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Seria Archeologia nr 60

Redakcja naukowa:

Andrzej Michałowski

Michał Brzostowicz

Maciej Kaczmarek

Anna Strobin

Poznań 2021

ZE ŚWIATA DAWNYCH BARBARZYŃCÓW

Studia pradziejowe i wczesnodziejowe

---

*Księga dedykowana Profesorowi
Henrykowi Machajewskiemu
z okazji 70. urodzin
i 50 lat pracy archeologicznej*

Recenzent: prof. UŁ dr hab. Marek Olędzki

Publikacja sfinansowana przez Wydział Archeologii UAM
przy wsparciu finansowym Wydziału Historycznego UG

© Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
Wydawnictwo Naukowe UAM, 2021

Ilustracja na okładce: Janit Sanys, „Atylla” (© Coatchristophe – Dreamstime.com)

Projekt okładki i stron tytułowych: Helena Bielicka

Redaktor: Ewa Kapyszevska

Redaktor techniczny: Dorota Borowiak

Łamanie komputerowe: Marcin Tyma

ISBN 978-83-232-3909-3 (wersja drukowana)

ISBN 978-83-343-3910-9 (PDF)

DOI: 10.14746/amup.9788323239109

ISSN 0554-8195

WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIWERSYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

61-701 POZNAŃ, UL. FREDRY 10

www.press.amu.edu.pl

Sekretariat: tel. 61 829 46 46, faks 61 829 46 47, e-mail: wydnauk@amu.edu.pl

Dział Promocji i Sprzedaży: tel. 61 829 46 40, e-mail: press@amu.edu.pl

Wydanie I. Ark. wyd. 82,25. Ark. druk. 95,0 + wklejka

DRUK I OPRAWA: VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI, SZCZECIN, UL. KS. WITOLDA 7-9

Mackay

Spis treści

Tabula Gratulatoria	5
Henryk Machajewski – życie pełne pasji	9
Bibliografia prac Henryka Machajewskiego	13
KAMIL NIEDZIÓŁKA Potencjał oprogramowania GIS w badaniach nad osadnictwem pradziejowym. Przykład Pomorza Wschodniego na przełomie epoki brązu i żelaza	25
JUSTYNA ŻYCHLIŃSKA Historia zielaństwa w jednym garze zapisana	37
VASILE IARMULSCHI, MIHAIL BĂȚ, AUREL ZANOCI, OCTAVIAN MUNTEANU Zur latènezeitlichen Ringfibeln mit aufgerollten Enden aus dem Prut-Dnister Gebiet	51
MARCIN WĄS Czy we wczesnej epoce żelaza na Pomorzu Gdańskim używano krzemieni? Zarys problematyki na przy- kładzie materiałów ze stanowisk kultury pomorskiej	73
RENATA MADYDA-LEGUTKO, JUDYTA RODZIŃSKA-NOWAK, PIOTR N. KOTOWICZ W cieniu góry Wroczeń. Znaleźisko fragmentu pomorskiej bransolety węzowatej z miejscowości Jurowce, pow. sanocki	89
TOMASZ BOCHNAK, ZUZANNA OPIEŁOWSKA-NOWAK „Habent sua fata situlae” – brązowe naczynie z Przemyśla-Kazanowa	101
JACEK ANDRZEJOWSKI Naczynia z Bilna albo archeologia dygresyjna	127
BARTŁOMIEJ ROGALSKI Materiały z archiwalnego cmentarzyska w Zagórzycach, pow. łobeski, stan. 1 (Saagen, Kr. Regenwalde)	145
BOGUMIŁA WOLSKA Uwagi na temat masy kości w popielnicowych grobach ludności kultury pomorskiej, jastorfskiej i oksyw- skiej na Pomorzu	163
MICHAEL MEYER, BJÖRN RAUCHFUSS Eine Fibel Kostrzewski Var. G aus Leimbach, Lkr. Nordhausen	181
MILENA TESKA Elementy północno-zachodnioeuropejskie w strefie dolnej Wisły doby okresu przedrzymskiego na tle przemian kulturowych epoki	199
ANNA STROBIN Ciekawa odmiana żelaznych klamer jednoczęściowych typu Ia z terenów kultury oksywskiej	219
PIOTR ŁUCZKIEWICZ „Wiedźmin” z Malborka-Wielbarka i inne groby z nadkompletem uzbrojenia z Europy Środkowej i Pół- nocnej w młodszym okresie przedrzymskim	231

LUBOMIRA TYSZLER	
Igła kościana z Czacza w Wielkopolsce jako źródło do dyskusji o praktykowaniu nalbindingu w kulturze przeworskiej	259
KATARZYNA CZARNECKA	
„Skalpel” z grobu książęcego w Łęgu Piekarskim	269
BARBARA NIEZABITOWSKA-WIŚNIEWSKA	
Zapinki 8 serii V grupy Oscara Almgrena z Lubelszczyzny	277
PIOTR CHACHLIKOWSKI, ANDRZEJ MICHAŁOWSKI	
Ślady pracowni kamieniarskiej na cmentarzysku kultury wielbarskiej w Mirosławiu, pow. pilski, woj. wielkopolskie, stanowisko 37	301
ADAM CIEŚLIŃSKI, ANDRZEJ KASPRZAK	
Wymagowani przodkowie? Relacje pomiędzy cmentarzyskami kurhanowymi kultur łużyckiej i wielbarskiej na stanowisku w Nowym Łowiczu, pow. drawski	313
ANDRZEJ KOKOWSKI	
Grób „księżniczki” z okresu rzymskiego z miejscowości Rózańsko (Rosenthal) w pow. myśliborskim	333
WOJCIECH KACZOR, MAREK ŻÓŁKIEWSKI	
Kępa, stan. 10 – nowy punkt osadniczy kultury wielbarskiej z północnej Wielkopolski	349
KAMILLA WASZCZUK	
Zwierzęta i ich rola w życiu społeczeństw kultury wielbarskiej. Interpretacja wyników badań archeozoologicznych szczątków z wybranych stanowisk Wielkopolski i Kujaw	363
KALINA SKÓRA, MAGDALENA NATUNIEWICZ-SEKUŁA, MARIA ALEKSANDRA BITNER	
Brzoskwinie i ramienionogi, czyli na tropie obcych gatunków flory i fauny w kulturze wielbarskiej. Przykład Weklic	373
MAGDALENA MĄCZYŃSKA	
„Bogate” i „ubogie” cmentarzyska w kulturze wielbarskiej – kilka przykładów	393
AGNIESZKA KRZYSIĄK, MACIEJ MARCZEWSKI, KALINA SKÓRA	
Między zniszczeniem a adaptacją. Stosunek społeczności kultury wielbarskiej do obiektów sepulkralnych kultury pomorskiej na przykładzie nekropolii w Wilkowie Nowowiejskim	403
ANDRZEJ SMARUJ, KAROL ZBRÓG, DANIEL ŻYCHLIŃSKI	
Co tam się działo... Wtórnie otwarte groby z cmentarzyska ludności kultury wielbarskiej w Niewieście, pow. świecki, stan. 36	425
PIOTR FUDZIŃSKI, MIROSŁAW FUDZIŃSKI	
Popielnica z cmentarzyska rzymskiego z miejscowości Osówko w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku	437
MAGDALENA PIOTROWSKA	
Przypadek, czy wypadek? O znaleziskach fibul ze studni z osady kultury przeworskiej w Kwiatkowie, gm. Brudzew	443
ARTUR BŁAŻEJEWSKI	
Umbo z okresu rzymskiego znalezione we Wrocławiu-Ratyniu	457
MATEUSZ WAWRZYŃSKI	
Zespół pięciu zapinek z okresu wpływów rzymskich z okolic Starego Miasta, pow. koniński (ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Koninie)	467
EWA PAWLAK	
Nekropola z okresu wpływów rzymskich w Osieku koło Jarocina	475
MARCIN BOHR	
Znalezisko grobowe z Lubogoszcza-Dębu (dawn. Eichberg, Kr. Glogau), woj. lubuskie, w świetle materiałów archiwalnych	497
BARTOSZ KONTNY, ARKADIUSZ MICHALAK	
Jedna jaskółka wiosny nie czyni, ale kolejna? Zachodnioprowincjonalnorzymska ostroga z Krakowa-Mogily na tle podobnych znalezisk ze środkowoeuropejskiego Barbaricum	505

TOMASZ SKORUPKA	
Osada kultury przeworskiej we Wrocławiu-Zabrodziu, stan. 7 (AUT. 11)	523
PAWEŁ PAWLAK, PAULINA WESOŁOWSKA	
Grób – „prawie tyle co dom”. Obiekt funeralny z Obłóczkowa koło Wrześni z późnego okresu rzymskiego i wczesnego okresu wędrówek ludów	571
DANIEL ŻYCHLIŃSKI	
Czy i w grupie dębczyńskiej otwierano groby, by wydobyć z nich kości przodków? – pytanie do Szanownego Jubilata z okazji Jego 70. urodzin i 50 lat pracy archeologicznej!	609
WOJCIECH NOWAKOWSKI	
<i>Pars pro toto?</i> Trzewiki pochew mieczy w późnym okresie wędrówek ludów na Pojezierzu Mazurskim	621
JAN SCHUSTER	
Zapinka z Ostrowitego. Przykład ponadregionalnej stylistyki wieku V	631
MICHAŁ BRZOSTOWICZ	
Między starożytnością i średniowieczem – ostra cezura, czy długie, łagodne przejście? Kilka refleksji na temat przemian kulturowych na ziemiach polskich w I tysiącleciu n.e.	641
ANDRZEJ KRZYSZOWSKI	
Nowe materiały wczesnosłowiańskie z Brodowa (stan. 23) k/Środy Wilkp.	657
ANNA WRZESIŃSKA, JACEK WRZESIŃSKI	
Groby założycielskie (?) cmentarzyska z Dziekanowic, stan. 22	675
WITOLD ŚWIĘTOSŁAWSKI	
Najstarsze militaria wczesnośredniowieczne z Pomorza Wschodniego	683
ANDRZEJ JANOWSKI, SŁAWOMIR SŁOWIŃSKI	
Militaria średniowieczne z zamku w Wieleniu	691
JANUSZ PIETRZAK, MICHAŁ SZYMAŃSKI, PIOTR WAWRZYŃIAK	
O kaflach z ul. św. Wawrzyńca i kilku innych ważnych średzkich sprawach	701
RAFAŁ WITKOWSKI	
Z dziejów gminy żydowskiej w Środzie Wielkopolskiej	719

